

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบต่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Development of Learning Management Model to Enhance Responsible Characteristics of Undergraduate Teacher Students in Faculty of Education ,Rajabhat MahaSarakham University

ประยงค์ หัตถพรหม¹, นิราศ จันทรจิตร², สุมาลี ชูกำแพง³

Prayong Hattaprom¹, Nirat Jantrajit², Sumalee Chookhampaeng³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อของนักศึกษาปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์ 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อของนักศึกษาและ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อของนักศึกษา ได้แก่ ผลการพัฒนาความรับผิดชอบต่อระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และผลการเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อของนักศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กรอบการวิจัยและพัฒนา (R&D) 3 ระยะ ได้แก่ การศึกษาสภาพปัญหาความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อของนักศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ และการศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์ผู้เกี่ยวข้องในสาขาครุศาสตร์ จำนวน 10 คน นักศึกษาปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ปีที่ 2 ปีการศึกษา 2557 รวม 114 คน ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และกลุ่มตัวอย่างใช้รูปแบบได้มาด้วยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์อาจารย์ แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ และแบบประเมินตนเองด้านความรับผิดชอบต่อของนักศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การพรรณนาวิเคราะห์ และทดสอบสมมติฐานด้วย t-test (Dependent Samples) ซึ่งผลการ

¹ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Doctoral Student, Curriculum Learning and Innovation, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Faculty of Education, Mahasarakham University

³ Faculty of Science, Mahasarakham University

วิจัย พบว่า 1. การจัดการเรียนรู้เสริมสร้างความรับผิดชอบของนักศึกษา สาขาครุศาสตร์ ในสภาพทั่วไปจะมุ่งเน้นให้เรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อหา และทักษะปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง แต่ให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความรับผิดชอบค่อนข้างน้อย ทั้งความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม และเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติด้านความรับผิดชอบ สามารถกระทำให้บรรลุผลได้ ประกอบกับนักศึกษายังมีความต้องการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น 2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างความรับผิดชอบของนักศึกษาริษฎาตรี สาขาครุศาสตร์ประกอบด้วย 2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมและวิเคราะห์ตนเอง 2) การวิเคราะห์แบบแผนการปฏิบัติที่มีคุณค่า 3) การวางแผนปฏิบัติด้วยความตระหนัก 4) การปฏิบัติอย่างมีคุณค่า 5) การสะท้อนผลการปฏิบัติ 6) การสร้างคุณค่าการปฏิบัติที่มั่นคง 2.4 การประเมินผลรูปแบบและ 2.5 ระบบสนับสนุนของรูปแบบ ซึ่งได้รับการยืนยันและสนับสนุนจากการสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และมีผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ตามที่กำหนดในรูปแบบ 3. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า (1) นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียน ตามรูปแบบ มีค่าร้อยละเฉลี่ยของผลการประเมินความรับผิดชอบระหว่างเรียนรวม 3 ระยะ เท่ากับ 25.86, 31.66 และ 38.77 ตามลำดับ (2) นักศึกษาได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ มีผลการประเมินความรับผิดชอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบ, ความรับผิดชอบของนักศึกษา

Abstract

The research purposes were: 1) to study the problems and needs in learning management for enhancing the undergraduate teacher students' responsibilities, 2) to develop learning management model for enhancing undergraduate teacher students' responsibility and 3) to study the results of implementation of learning management model which were ; the effects of developing for the students' responsibility based on implementing learning management model, and the result of comparison of students' responsibilities between before and after providing of learning management model. This R&D process comprised 3 phases. Those were conducted the problems and needs in learning management to enhance undergraduate teacher students' responsibilities and its developmental components, the developing of learning management model, and studying the results of implementation of learning management model. The target group and research sample were composed of 10 lecturers who taught in the field of education, and 114 sophomore teacher students from the faculty of education who registered for the foundation courses in the academic year of 2014. The target participants was provided by purposive sampling and the sample group was assigned by cluster random sampling. The research instruments consisted of

interviewing form for lecturers, questionnaire for current state concerned with learning management, plans for learning management model, and self assessing form for the students' responsibility. The statistical analyses were percentage, mean, standard deviation, descriptive narration, and t-test (dependent samples) was employed for testing hypothesis. The research results showed that: 1. The learning management for enhancing the undergraduate teacher students' responsibilities found that, learning management within general approach was more emphasised on cognitive and psychomotor abilities, whereas, learning management to enhance the students' responsibilities were performed at a quite low level, especially in improving of their responsibilities. It was significant purpose for teaching professional development, both in aspects of themselves and social responsibility, and found that learning management in concerned courses with real situations for the students. Thus it could provide learning management successfully, whereas, Many students needed to improve their responsibility characteristics effectively. 2. Learning management model for enhancing undergraduate teacher students' responsibility comprised of 2.1) the principles and relevant theories, 2.2) the objectives of the model, 2.3) learning procedures which of 6 steps ; a) Preparing of self-readiness and self-analysis, b) Analyzing of pattern for valuing performance, c) Planning for performing with awareness, d) Action with valuing, e) Reflection of performing, and f) Creating for sustainable and valuable performing, 2.4) Assessing of learning management model, and 2.5 Supporting of learning model. Furthermore, this model was affirmed with connoisseurship from the experts in developing process. the trying out of model was found that learning process those provided in model had appropriate progression. 3. The results of implementation of learning management model to enhance undergraduate teacher students' responsibility were found that (1) the students improve with their responsibility in 3 stages which the percentage average were at 25.86, 31.66, and 38.77 respectively, and (2) the students who were provided with learning management model showed higher of responsibility than before learning at the .05 level of significance.

Keywords: Learning Management model for Enhancing Undergraduate Teacher Students' Responsibilities, Students' Responsibility

บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามเป็นสถาบันอุดมศึกษา ที่มีภารกิจหลักสำคัญ คือการผลิตบัณฑิต การค้นคว้าวิจัย การบริการวิชาการ แก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม มีเป้าหมายมุ่งการสร้างผลผลิตของมหาวิทยาลัย ให้มีคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พร้อมทั้งจะออกไปพัฒนาและสนองตอบความต้องการของสังคม ให้เหมาะสมและบังเกิดประสิทธิภาพ สามารถเข้าสู่ชีวิตของการทำงานและอยู่รอดในสังคมที่มีกระแสความเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันอย่างมากมาย ขณะที่การจัดการศึกษาต้องเน้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญาความรู้คุณธรรมมี จริยธรรม วัฒนธรรมการดำรงชีวิต โดยใช้กระบวนการเรียนรู้และการบูรณาการที่เหมาะสม มีการผสมผสานสาระความรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในทุกบริบทการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 41) นอกจากนี้การมุ่งเน้นสมรรถนะความสามารถเฉพาะศาสตร์แล้ว ยังมุ่งเสริมสร้างทักษะสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การแก้ไขปัญหา การออกแบบ และสร้างสรรค์ความรับผิดชอบต่อนตนเองและผู้อื่นเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถบริหารจัดการตนเองทางจริยธรรมที่ดี ซึ่งความรับผิดชอบของบุคคลจะเป็นแรงจูงใจและความปรารถนาหรือความประสงค์ของตัวเอง ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดความสมบูรณ์ทุกประเด็น เพื่อประสพผลสำเร็จตามเป้าหมาย (Corno, 2011: 370) ขณะที่ Glasser (1965: 13) เห็นว่าความรับผิดชอบของบุคคล หมายถึง ความสามารถที่จะเติมเต็มความต้องการเพื่อปฏิบัติสิ่งนั้นในแนวทางที่ไม่กระทบกันตนเองการใช้ความสามารถของบุคคลอื่นที่เป็นความต้องการพื้นฐานอยู่แล้ว ประกอบกับการพัฒนารูปแบบและระบบ

การจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตครู มีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพ ความสามารถของผู้เรียนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะความรับผิดชอบของผู้เรียนที่สามารถพัฒนาด้วยการปฏิบัติ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ควรผสมผสานปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างเสริมคุณลักษณะความรับผิดชอบ ผ่านการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสปรับตนเองเข้ากับบริบทสังคมได้อย่างเหมาะสม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2545: 32)

การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ยังไม่ประสพผลสำเร็จและบังเกิดประสิทธิผลในระดับที่พึงประสงค์ ซึ่งพบว่าข้อมูลผลจากการติดตามประเมินผลการเรียนในรายวิชาพื้นฐานของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนของนักศึกษาตามหลักสูตร ประกอบกับการรายงานผลการฝึกปฏิบัติงานจากสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องและทางสาขาวิชามอบหมาย นักศึกษาบางส่วนยังขาดความกระตือรือร้นและสนองตอบปฏิบัติด้วยความใส่ใจรับผิดชอบ ส่งผลให้สำเร็จการศึกษาล่าช้ากว่ากำหนด (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2555: 57) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เป็นเงื่อนไขที่ควรได้รับการปรับปรุง เพื่อพัฒนาผู้เรียนที่สำเร็จตามหลักสูตรให้สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในสถานการณ์ที่เผชิญ การเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักศึกษาครั้งนี้ ได้นำบริบทการเรียนรายวิชาการออกกำลังกายเพื่อคุณภาพชีวิต มาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบให้บรรลุผล ทั้งความรับผิดชอบต่อนตนเองและต่อสังคมส่วนรวม

สำหรับการประยุกต์แนวความคิดการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสังเคราะห์และ

ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ ได้แก่ แนวคิดกลวิธีเมตาคอกนิชัน ทฤษฎีการให้เหตุผล ด้านคุณธรรมของ Kohlberg ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura ทฤษฎีการ จูงใจ แนวคิด การสร้างคุณค่าในตนเอง และแนวคิดการกำกับ ตนเอง ประกอบการนำแนวคิดของ Joyce and others (2011: 2) มาสนับสนุนการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ด้วย ซึ่งมีสาระสำคัญของแต่ละแนวคิดสนับสนุนดังนี้ (1) แนวคิดกลวิธี เมตาคอกนิชัน (Metacognition Strategy) เป็น แนวคิดสนับสนุนให้ผู้เรียนมุ่งมั่นตั้งใจคิดวางแผน ปฏิบัติให้บรรลุผล ควบคู่กับการใช้ความพยายาม เข้าช่วยด้วยสติปัญญาที่มีความหมาย (Oettingen & Gollwitzer, 2010: 128) (2) แนวคิดทฤษฎีการ ให้เหตุผลด้านคุณธรรมของ Kohlberg (1976 ; Cited in Wood et al, 2011: 310) เป็นทฤษฎีที่ ให้ความสำคัญในการสร้างค่านิยมและปรับเปลี่ยน คุณธรรมผ่านการให้เหตุผล ซึ่งบุคคลจะให้น้ำหนัก เหตุผลด้านคุณธรรมในมุมมองทางเลือก เป็น ข้อตกลงทางสังคมหรือเป็นประโยชน์และสิทธิที่ บุคคลยอมรับ (3) แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทาง สังคมของ Bandura (1986 ; cited in Maddux et al, 2010: 416) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญ ในการแปลความหมาย การคาดการณ์เพื่อเรียน รู้พัฒนาพฤติกรรมและบุคลิกภาพ โดยการคิด ไตร่ตรองสร้างความเข้าใจความสัมพันธ์กับบุคคล อื่นที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ประกอบกิจกรรม สะท้อนกลับตนเองที่มีความหมาย (4) ทฤษฎี การจูงใจ เป็นแนวคิดการจูงใจบุคคลในบริบททาง สังคมเพื่อช่วยสร้างความสำเร็จการปฏิบัติ ผ่าน ประสบการณ์และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ในขณะที่มี แรงจูงใจภายในรวมทั้งการให้ข้อมูลป้อนกลับและ เสริมแรงการปฏิบัติสู่ความสำเร็จ (Wood et al, 2011: 338) (5) แนวคิดการสร้างคุณค่าในตนเอง จะสะท้อนความรู้สึกนึกคิดการลงความเห็นใน คุณค่า ความเชื่อมั่นและภูมิใจในตนเองในด้าน

บวก ที่จะปรากฏเมื่อตนประสบผลสำเร็จในงาน (Woolfolk, 2010: 93) (6) แนวคิดด้านการกำกับ ตนเอง (Self-Regulation) จะเชื่อมโยงกับความ สามารถในการควบคุมตนปฏิบัติด้านการเรียน การ จัดการและเชื่อมั่นในข้อตกลงการปฏิบัติให้สำเร็จ (Oettingen and Gollwitzer, 2010: 128)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้าง ต้น ผู้วิจัยในฐานะที่รับผิดชอบการจัดการเรียน รู้สาขาวิชาชีวเคมี ของนักศึกษาสาขาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงสนใจที่ พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบของนักศึกษา ในวิชาการออกกำลังกายเพื่อคุณภาพชีวิต โดย คาดหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางจัด กิจกรรมการเรียน ช่วยเสริมสร้างให้นักศึกษามี ความรับผิดชอบ สามารถปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนที่ มีประสิทธิภาพ ตามกรอบมาตรฐานวิชาชีพครูที่ พังงาประสงค์ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ผลการวิจัยสภาพปัญหา และความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความ รับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรีมีองค์ประกอบ สำคัญอะไรบ้าง
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อ เสริมสร้างคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ ของนักศึกษาปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์ มีองค์ ประกอบใดบ้าง มีกรอบองค์ความรู้สนับสนุนและมี โครงสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างไร และมี ผลการทดลองใช้เป็นอย่างไร
3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้าง คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบของนักศึกษามี ผลด้านความรับผิดชอบอย่างไร ในระยะก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังการเรียนรู้อ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์

3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์ ดังนี้

3.1 ผลการพัฒนาความรับผิดชอบระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้

3.2 เปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างความรับผิดชอบ

สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษาที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ มีความรับผิดชอบหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบเพิ่มขึ้น

เนื่องจากสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดขึ้นครั้งนี้ได้ดำเนินการตามหลักการแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานสนับสนุน ได้แก่ กลวิธีเมตาคอกนิชัน ทฤษฎีการให้เหตุผลด้านคุณธรรมของ Kohlberg ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura ทฤษฎีการจูงใจแนวคิดการสร้างคุณค่าในตนเอง และแนวคิดการกำกับตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการพื้นฐานประกอบการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ศึกษาเอกสาร งานวิจัย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1) ประชากรในการวิจัย ได้แก่ คณาจารย์ประจำสาขาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 94 คน และนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ที่เรียนรายวิชาการออกก่าลังกายเพื่อคุณภาพชีวิต สาขาครุศาสตร์ ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 480 คน

2) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ คณาจารย์ประจำสาขาครุศาสตร์จำนวน 10 คน เพื่อให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 จำนวน 40 คน เพื่อให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการในการเรียนที่เชื่อมโยงกับการสร้างความรับผิดชอบ ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย

2. การวิจัยระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทดลองใช้และปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยร่วมจัดเก็บข้อมูล 1 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 สำหรับทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นำร่อง 1 ห้อง จำนวน 40 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

3. การวิจัยระยะที่ 3 ประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2

สำหรับใช้จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 1 ห้อง จำนวน 37 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม ดำเนินการโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 1 ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักศึกษา

2. แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงการพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษา จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 2 และระยะที่ 3 ได้แก่

1. เอกสารคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์

2. แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 12 แผนฯ ละ 3 ชั่วโมง รวม 36 ชั่วโมง

3. แบบบันทึกข้อมูล ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ในการวิพากษ์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

4. แบบประเมินความรับผิดชอบของนักศึกษา จำแนกเป็น 2 ฉบับ ได้แก่ แบบประเมินความรับผิดชอบต่อตนเอง และแบบประเมินความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

โดยจัดทำเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ ฉบับละ 10 ข้อ รวม 20 ข้อ ฉบับแรก

มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) อยู่ระหว่าง 0.38-0.61 และฉบับที่สองมีค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) อยู่ระหว่าง 0.43-0.68 และมีค่าความเชื่อมั่น (α) แต่ละฉบับเท่ากับ 0.78 และ 0.81 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย 3 ตอน ตามกรอบความมุ่งหมาย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยสภาพปัญหา และความต้องการในการจัดการเรียนรู้ เสริมสร้างความรับผิดชอบของนักศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ และข้อมูลแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาและการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลการสนทนาอิงผู้เชี่ยวชาญด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ และวิเคราะห์ผลการประเมินและการทดลองใช้รูปแบบด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างความรับผิดชอบของนักศึกษาโดยศึกษาผลการพัฒนาความรับผิดชอบระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และเปรียบเทียบความรับผิดชอบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test และการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงด้านความรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์ จากนักศึกษาและอาจารย์ผู้เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดการเรียนรู้แก่นักศึกษาปริญญาตรีในระยะเวลาที่ผ่านมา จะใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยการบรรยาย ควบคู่กับการฝึกปฏิบัติในกรณีที่มีมุ่งเน้นให้เกิดทักษะ แต่ยังขาดการสนับสนุนและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความตระหนักและมุ่งมั่นใส่ใจรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม จึงต้องการพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อเพิ่มขึ้น การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ได้สังเคราะห์หลักการแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องใช้ประกอบได้แก่ กลวิธีเมตาคอกนิชัน ทฤษฎีการให้เหตุผลด้านคุณธรรมของ Kohlberg ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura แนวคิดการสร้างคุณค่าตนเอง และการกำกับตนเอง มาบูรณาการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพิจารณาคุณลักษณะ และพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเอง ในมุมมองที่ยังไม่สมบูรณ์และเหมาะสม แล้วนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นเป้าหมายการปฏิบัติให้สำเร็จตามความมุ่งหวัง โดยสร้างแรงจูงใจเพื่อนำความรู้และกระบวนการกำกับตนเองมาช่วยสนับสนุนความรับผิดชอบต่อของนักศึกษาให้บรรลุผล

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักศึกษาการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบและนำไปทดลองใช้กับนักศึกษา พบว่า

2.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างความรับผิดชอบต่อของนักศึกษา มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) กระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมความพร้อมและวิเคราะห์

ตนเอง (ใช้แนวคิดกลวิธีเมตาคอกนิชันและการจูงใจ) ขั้นวิเคราะห์แบบแผนการปฏิบัติที่มีคุณค่า (ใช้แนวคิดทฤษฎีการให้เหตุผลของ Kohlberg ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura การสร้างคุณค่าในตนเอง) ขั้นวางแผนปฏิบัติด้วยความตระหนัก (ใช้แนวคิดกลวิธีเมตาคอกนิชันและการกำกับตนเอง) ขั้นปฏิบัติอย่างมีคุณค่า (ใช้แนวคิดการกำกับตนเอง) ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (ใช้แนวคิดการกำกับตนเอง) และขั้นสร้างคุณค่าการปฏิบัติที่มั่นคง (ใช้แนวคิดกลวิธีเมตาคอกนิชันและการกำกับตนเอง) 4) การวัดและประเมินผล และ 5) ระบบสนับสนุน

2.2 ผลการนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างความรับผิดชอบต่อของนักศึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสม ผ่านการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) พบว่า องค์ประกอบรูปแบบมีความสอดคล้องกันในระดับมาก

2.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ตามที่กำหนดในรูปแบบ ผู้เรียนสนใจร่วมกิจกรรมค่อนข้างดีและมีพฤติกรรมใส่ใจสะท้อนความรับผิดชอบต่อของตนมากขึ้น รวมทั้งมีบางกิจกรรมที่ต้องปรับปรุงให้สอดคล้องความสนใจและความพร้อมของนักศึกษามากขึ้น

3. การเปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบต่อของนักศึกษาปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์ ดังนี้

3.1 ผลการพัฒนาความรับผิดชอบต่อระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามีผลการประเมินความรับผิดชอบต่อเรียนรวม 3 ระยะ มีค่าเฉลี่ยด้านความรับผิดชอบต่อเท่ากับ 25.86, 31.66 และ 38.77 ตามลำดับปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการประเมินความรับผิดชอบของนักศึกษาที่จัดการเรียนรู้ระหว่างเรียน

ความรับผิดชอบ	ระยะที่ 1 (สัปดาห์ที่ 4)	ระยะที่ 2 (สัปดาห์ที่ 8)	ระยะที่ 3 (สัปดาห์ที่ 12)
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
ความรับผิดชอบต่อตนเอง	26.97	32.35	39.12
ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	24.76	30.97	38.43
เฉลี่ยรวม	25.86	31.66	38.77

3.2 นักศึกษามีผลการประเมินความรับผิดชอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ความรับผิดชอบ	n	$\bar{X}$	S.D	t	p
ก่อนเรียน	37	25.865	3.94	24.56*	0.00*
หลังเรียน	37	38.77	3.05	24.56*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิจัยการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ครั้งนี้ มีประเด็นการอภิปราย ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ ประกอบการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่พบว่ายังต้องการพัฒนาเพิ่มขึ้น ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนการสอนตามกรอบหลักสูตรปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จะต้องสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขา

ศึกษาศาสตร์ ให้เชื่อมโยงกับมาตรฐานหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และกรอบมาตรฐาน TQF ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ โดยจะต้องบูรณาการให้ครอบคลุมทุกหมวดวิชา รวมทั้งบัณฑิตที่พึงประสงค์จะต้องมีคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม มีจรรยาบรรณวิชาชีพครู และมีความรับผิดชอบสูงต่อวิชาการวิชาชีพ สิ่งแวดล้อม (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2555: 79-80) ทั้งนี้การ

มุ่งเน้นความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์แต่ละด้าน ผู้สอนจะต้องระบุและตรวจสอบให้ปรากฏผลกับผู้เรียนเป็นรูปธรรมชัดเจน แต่การจัดการเรียนรู้ยังใช้การบรรยายและมอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติด้านทักษะมากกว่าเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้บังเกิดประสิทธิผล และการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ จึงได้สังเคราะห์หลักการแนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องนำมาใช้ประกอบ ได้แก่ กลวิธีเมตาคอกนิชัน (Metacognition Strategy) ทฤษฎีการให้เหตุผลด้านคุณธรรมของ Kohlberg ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของ Bandura ทฤษฎีการจูงใจ (Motivation Theory) แนวคิดการสร้างคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) และการกำกับตนเอง (self-Regulation) สนับสนุน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย ว่าสามารถนำมาปรับใช้กับกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบให้บรรลุผลสำเร็จ เนื่องจากแต่ละแนวคิดทฤษฎี มีหลักการสนับสนุนช่วยพัฒนาความรับผิดชอบ ดังนี้ กลวิธีเมตาคอกนิชันเป็นกลวิธีที่สามารถเสริมสร้างให้บุคคลเป็นผู้มีการตระหนักรู้ และลงความเห็นหรือตัดสินใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ผ่านประสบการณ์ความรู้ ซึ่งการตระหนักรู้และการใช้ความรู้ของบุคคลเกี่ยวข้องกับกระบวนการสติปัญญา เพื่อตรวจสอบกำกับติดตาม และชี้แนะตนให้ประสบผลสำเร็จ รวมทั้งการปรับปรุงตนให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสม (Harris & Hodges, 1995 ; cites in Griffith & Ruan, 2005: 4) นอกจากนี้ กลวิธีเมตาคอกนิชันยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องนำมาสร้างความเข้าใจเพื่อระบุนิธีการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นวิธีการสร้างความเข้าใจและปรับเปลี่ยนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งมีผลการวิจัยตามแนวคิดดังกล่าวสนับสนุนว่า ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีกลวิธีเมตาคอกนิชันสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (Sternberg, 1985 ;

cited in Hartman, 2001: 34) ขณะที่ทฤษฎีการให้เหตุผลด้านคุณธรรมของ Kohlberg เชื่อว่าบุคคลจะพัฒนาปรับปรุงพฤติกรรมการปฏิบัติของตนผ่านการให้เหตุผล และการคิดว่าสิ่งไหนถูกต้องควรกระทำ ซึ่งผู้เรียนวัยนี้จะพัฒนาการคุณธรรมที่ยึดตัวอย่างแบบแผนของคนในสังคม เชื่อว่าเป็นกรอบการปฏิบัติตามกฎระเบียบสังคมที่ดี (Minton, 2012: 24)

ส่วนหลักการทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1979 ; cited in Franzoi, 2009: 444) ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ผ่านการสังเกตพฤติกรรมปฏิบัติของบุคคลที่เป็นตัวแบบที่ดีในการปฏิบัติ ซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ที่เชื่อว่าการปรับพฤติกรรมให้เหมาะสม สามารถใช้หลักการเงื่อนไขเพื่อจัดกระทำกับบุคคลทั้งทางตรงและทางอ้อม การเรียนรู้ตามแนวคิดนี้จะเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบทางสังคมด้วยความตั้งใจ และปรับเปลี่ยนตนตามแบบพฤติกรรมดังกล่าว โดยมีบุคคลอื่นที่ผู้เรียนสัมพันธ์เกี่ยวข้องช่วยชี้แนะผู้เรียนให้เข้าใจคุณค่าของตนมากขึ้น (Reissman, 2006: 78) รวมทั้งหลักการด้านการกำกับตนเอง (Self-regulation) จะเป็นแนวทางการสร้างแรงจูงใจของตนที่เกิดขึ้นภายใน เพื่อนำไปสู่ความต้องการที่จะปฏิบัติด้วยความพยายามให้สำเร็จ เนื่องจากการสร้างความตั้งใจในแนวทางที่หลากหลายให้บรรลุความสามารถและควบคุมตนเองในการเรียนรู้ โดยจะใช้การตรวจสอบสะท้อนผลตัวเองอย่างใกล้ชิด รวมทั้งพยายามเรียนรู้สิ่งที่ค่อนข้างยากซับซ้อนให้สำเร็จ (Zimmerman, 2011: 50) ดังนั้น การออกแบบการจัด การเรียนรู้ดังกล่าวจึงส่งผลให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น

2. ผลการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างความรับผิดชอบของนักศึกษา การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบและนำไปทดลอง

ใช้ที่พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมความพร้อมและวิเคราะห์ตนเอง ขั้นวิเคราะห์แบบแผนการปฏิบัติที่มีคุณค่า ขั้นวางแผนปฏิบัติด้วยความตระหนัก ขั้นปฏิบัติอย่างมีคุณค่า ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ และขั้นสร้างคุณค่าการปฏิบัติที่มั่นคง 4) การวัดและประเมินผล และ 5) ระบบสนับสนุน โดยผ่านความคิดเห็นและการให้ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญประกอบนั้น เห็นว่า เป็นกระบวนการตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพที่ได้ออกแบบบนพื้นฐานหลักการแนวคิดสำคัญ และมีความน่าเชื่อถือ โดยเฉพาะแนวคิดด้านการใช้หลักการเมตาคognition ประกอบเงื่อนไขการกำกับตนเองในการปฏิบัติ และการสร้างแรงจูงใจผ่านการใช้เหตุผลและแนวทางที่สังคมยอมรับ สอดคล้องกับแนวคิดของ Yorke & Knight (2004: 5) ที่เห็นว่าความรับผิดชอบของบุคคลจะเกิดขึ้นบนเงื่อนไขของปัจจัยสนับสนุนและการผสมผสานกันระหว่าง ความเข้าใจในความรู้ที่ลุ่มลึกในแต่ละประเด็นและความหมายของบริบทข้อมูลดังกล่าว มีทักษะและการปฏิบัติในบริบทเกี่ยวข้อง สามารถนำไปปรับใช้อย่างเหมาะสม มีความเชื่อในความสามารถของตนเองและยอมรับในคุณภาพที่เชื่อมโยงการรับรู้เป้าหมายสำคัญ รู้คุณค่าความสามารถที่จะกระทำให้เป็นไปได้ ส่งผลต่อวิธีการปฏิบัติงานในระยะต่อไป ประกอบกับ Robinson & Dowson (2011: 266) เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างความรับผิดชอบให้กับผู้เรียน มีใช้การใช้ความพยายามเพื่อจัดการเรียนรู้พัฒนาความรับผิดชอบโดยตรง เพื่อกระตุ้นให้คิดสร้างมุมมองใหม่ว่าเป็นกรอบความรับผิดชอบที่มีหลายระดับ รวมทั้งการสะท้อนผลการปฏิบัติผ่านการสังเกตที่มีความเป็นอิสระและมีเหตุผลจะช่วยเชื่อมโยงการปฏิบัติที่ควบคุมให้เกิดความ

รับผิดชอบได้ นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยสนับสนุนการนำแนวคิดการกำกับตนเอง มาใช้เป็นกลวิธีจัดการเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่พบว่าผู้เรียนได้รับรู้ในความรับผิดชอบการเรียนรู้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมที่สนับสนุนช่วยสร้างแรงจูงใจภายในในการเรียน ผ่านการใช้เหตุผลกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ด้วยความพยายามควบคุมตนเองให้ประสบผลสำเร็จ (Heo, 1998: 116) จากปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลให้การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้มีคุณภาพตามเงื่อนไขการนำไปใช้

3. การเปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบของนักศึกษา ที่พบว่า 1) การพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ มีคะแนนผลการประเมินความรับผิดชอบระหว่างเรียนรวม 3 ระยะ เท่ากับ 25.86, 31.66 และ 38.77 ตามลำดับ และ 2) นักศึกษาได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีผลการประเมินความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนเรียน การที่ปรากฏผลการวิจัยเช่นนี้เนื่องมาจากนักศึกษาได้รับการจัดกิจกรรมตามรูปแบบระหว่างเรียนจะเอื้อให้รับรู้เข้าใจตัวเอง โดยเฉพาะความรู้สึกภูมิใจด้านบวก และความเชื่อในประโยชน์ที่จะได้รับจากการกำกับตนเอง ซึ่งมีเงื่อนไขสำคัญ ได้แก่ (1) การเสริมสร้างความตั้งใจในการเรียนรู้และใส่ใจในผลที่จะปรากฏตามมามีประสิทธิภาพมากขึ้น (2) การสร้างแรงจูงใจของผู้เรียนเพิ่มขึ้น (3) การสร้างแรงจูงใจผ่านการใช้ความพยายามในการเรียนรู้ที่ยากซับซ้อนในการทำงานให้สำเร็จ (4) การกระตุ้นสนับสนุนให้มีความคงอยู่หรือใส่ใจการปฏิบัติงานที่ต้องใช้ทักษะหลายระดับในการกำกับตนเองและปรับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (Zimmerman, 2011: 50) รวมทั้ง Derry & Murphy (1986: 7) เห็นว่ากิจกรรมตามแนวคิด

การกำกับตนเองจะยึดกระบวนการสนับสนุนให้ผู้เรียนปฏิบัติในแนวทางที่เป็นไปได้ ด้วยประสบการณ์ควบคู่กับการตรวจสอบตนเอง ซึ่งกิจกรรมจะส่งผลดีและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนด้วยสถานการณ์การแก้ปัญหาที่ใช้ในการวางแผนการกำกับติดตาม เลือกกิจกรรมการปฏิบัติ การประเมินตรวจสอบและการปรับปรุงพัฒนากระบวนการกำกับตนเองยังช่วยเสริมสร้างการตั้งใจ ความสามารถตนเอง การเสริมแรงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน อีกทั้ง Winne (1995: 178) ยังเชื่อว่า การจัดเงื่อนไขสนับสนุนประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรประกอบด้วย การกำหนดเงื่อนไขที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจเลือกใช้กลวิธีด้านความรู้คิดด้วยตนเองและกระทำด้วยความมั่นใจเชื่อถือได้นำทักษะและความรู้กระบวนการรู้คิด มาผสมผสานใช้ประกอบการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ และ Gibbs (1991: 89) เห็นว่า การให้เหตุผลเชิงคุณธรรมจะได้รับอิทธิพลจากตัวแปรทางสังคมและตัวบุคคล เช่นเดียวกับค่านิยมที่ส่งผ่านเงื่อนไขทางสังคมของเพื่อน ที่เกี่ยวข้องกับภาวะทางอารมณ์ ทักษะการให้เหตุผลด้านความรู้คิด และความเชื่อด้านความรู้หรือความจริงที่ปรากฏ รวมทั้งปทัสถานทางวัฒนธรรมสังคมที่ส่งผลต่อการสร้างบทบาทหน้าที่และความมีวินัยที่ยอมรับได้นอกจากนี้ Piaget (1965 ; cited in Bendixen, Schraw, & Dunkle, 1998: 187) และ Kohlberg (1984 ; cited in Bendixen, Schraw, & Dunkle, 1998: 188) ยังเชื่อว่าผู้เรียนจะรับเอามุมมองความเห็นบุคคลอื่นมาเป็นทางเลือกในการปฏิบัติของตน ผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อสร้างมาตรฐานการให้เหตุผลคุณธรรมและการใช้หลักปฏิบัติตั้งใจให้มีความรับผิดชอบด้วยหลักคุณธรรมเพิ่มขึ้น ขณะที่ Bandura (1991: 71-72) เห็นว่า การยอมรับการปฏิบัติด้านคุณธรรมจะเป็นการใช้เหตุผลตัดสินลงความเห็นเพื่อเลือก

ปฏิบัติ ด้วยการไตร่ตรองในพฤติกรรมเปรียบเทียบความเป็นประโยชน์ของเหตุการณ์ และปรับเปลี่ยนความรับผิดชอบ ซึ่งเงื่อนไขของการปฏิบัติด้วยหลักการดังกล่าวจะส่งผลให้นักศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ มีแนวโน้มความเชื่อซึ่งนำพฤติกรรมความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและส่วนรวมให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการ ดังผลที่ปรากฏในการวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 สถาบันที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษา สาขาครุศาสตร์ ควรทบทวนหลักสูตรที่เน้นและเสริมสร้างวิชาชีพครู โดยปรับปรุงให้มีสาระของการเสริมสร้างความรับผิดชอบผ่านกิจกรรมเชื่อมโยงกับหลักการแนวคิดพื้นฐานสนับสนุน ให้ประสบผลสำเร็จมากขึ้น
  - 1.2 สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเน้นคุณธรรมจริยธรรมในมิติของจรรยาบรรณวิชาชีพครู ผ่านแบบแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการและบริบทผู้เรียน
  - 1.3 เสริมสร้างและสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ด้านความรับผิดชอบผ่านการสะท้อนความคิดเห็นผู้เรียน เพื่อนำไปสู่ความรับผิดชอบและแรงจูงใจภายในอย่างต่อเนื่อง
  - 1.4 ควรใช้กิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาวิเคราะห์เข้าใจตนเอง ควบคู่กับการประเมินด้านความรับผิดชอบ รวมทั้งการทบทวนการปฏิบัติที่มีประสิทธิผล
  - 1.5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรใช้กับกลุ่มผู้เรียนมีจำนวนไม่มากเกินไป พร้อมทั้งมีผู้ช่วยสอนหรือทีมงาน เพื่อช่วยสังเกตและกำกับติดตามพฤติกรรมผู้เรียน อย่างใกล้ชิด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยคุณลักษณะความรับผิดชอบในด้านอื่นด้วย เช่นความซื่อสัตย์สุจริต การปฏิบัติตนในการแสวงหาความรู้ หรือการกำกับตนเองในการเรียนรู้ของนักศึกษา

2.2 ควรดำเนินการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีอื่นที่ปรากฏเกี่ยวข้อง มาสนับสนุนกิจกรรม

การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักศึกษาให้มากขึ้น เช่น แนวคิดด้านกระบวนการกลุ่ม การเรียนรู้ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต การใช้ทฤษฎีการปรับเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ การสร้างคุณค่าในตัวเอง หรือ Self-Determination Theory

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2545). *การคิดเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ชัดเชดส์มีเดียม.

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. (2555). *หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ. 5 ปี)*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

Bandura, A. (1991). Social Cognitive Theory of Morality. In W.M. Kurtines & J. L.Gewirtz (Eds.), *Handbook of Moral Behavior and Development* , Vol. 1: Theory. Hillsdale, NJ.: Lawrence Erlbaum.

Bendixen, Lisa D., Schraw, Gregory & Dunkle, Michael E. (1998). Epistemic Beliefs and Moral Reasoning. *The Journal of Psychology*. 132 (2), pp.187-200.

Corno, Lyn. (2011). Studying Self-Regulation Habits. In *in Handbook of Self-Regulation of Learning and Performance*. Barry J. Zimmerman and Dale H. Schunk (Eds), New York: Routledge, pp.361-375.

Derry, S. J. and Murphy, D. A. (1986). Designing Systems That Train Learning Ability: From Theory into Practice. *Review of Educational Research*. 56 (1), pp.1-39.

Franzoi, Stephen L. (2009). *Social Psychology*. 5th ed., New York: McGraw-Hill.

Gibbs, J. C. (1991). Toward an Integration of Kohlberg, s and Hoffman's Theory of Morality. *Human Development*. 34, pp. 88-104.

Glasser, W. (1965). *Reality Therapy*. New York: HarperCollins.

Griffith, Priscilla L. & Ruan, Jiening. (2005). What is Metacognition and What Should Be Its Role in Literacy Instruction? In *Metacognition in Literacy Learning: Theory, Assessment, Instruction, and Professional Development*. Susan E. Israel, Cathy Collins Block, Kathryn L. Bauserman, Kathryn Kinnucan-Welsch (Eds), New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, pp. 3-18.

- Hartman, Hope J. (2001). *Metacognition in Learning and Instruction: Theory, Research and Practice*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Heo, Heeok. (1998). *The Effect of Self-Regulated Learning Strategies on Learner Achievement and Perceptions on Personal Learning Responsibility*. Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy, The Florida State University.
- Joyce and Others. (2011). *Models of Teaching*. Boston MA: Pearson Education, Inc.
- Maddux et al. (2010). *Social Psychology Foundations of Clinical Psychology*. New York: The Guildford Press.
- Minton, Stephen James. (2012). *Using Psychology in the Classroom*. London: SAGE Publications Ltd.
- Oettingen, G., & Gollwitzer, P.M. (2010). Strategies of setting and implementing goals: Mental contrasting and implementation intentions. J.E. Maddux & J.P., Maddux & J.P. Tangney (Eds.), *Social psychological foundations of clinical psychology*. New York: Guilford Press, pp.114-135.
- Reissman, R. (2006). Raising your new teacher's emotional intelligence. In M.J. Elias & H. Arnold (Eds). *The educator's guide to emotional intelligence and academic achievement*. pp. 76-82. California: Corwin Press.
- Robinson, Simon and Dowson, Paul. (2011). Responsibility and Integrity in the Curriculum. In *Journal of Global Responsibility*. Vol.2 No.2, pp. 253-268.
- Winne, P. H. (1995). Inherent Details in Self-Regulated Learning. *Educational Psychologist*. 30(4), pp.173-187.
- Wood, Samuel E. ; Ellen Green Wood ; Denise Boyd. (2011). *The World of Psychology*. 7th ed. Boston: Pearson Education, Inc.
- Woolfolk, Anita. (2010). *Educational Psychology*. 11th ed. Upper Saddle River NJ: Pearson Education, Inc.
- Yorke, M. and Knight, P. (2004). *Embedding Employability in the Curriculum*. New York, NY: Learning and Teaching Support.
- Zimmerman, Barry J. (2011). "Motivational Sources and Outcomes of Self-Regulated Learning and Performance." in *Handbook of Self-Regulation of Learning and Performance*. Barry J. Zimmerman and Dale H. Schunk (Eds), New York: Routledge, pp.49-64.